

עמק השבוע

גליון נה

שנה ב

פרשת פקודי תשפ"ה והימים שאחריה

עיונים וביאורים במהות הימים בשבוע הבא
מאת הרב הגר' ראובן מלך שווארץ שליט"א
מחבר סדרת הספרים גנת ראובן, עמקי ראובן, מנחת ראובן ומעיינת ראובן

המשך ההתבוננות בענייני דפריא

בימינו אמן, עכ"ל. וכן בספר בני יששכר מאמרי חדש אדר מאמר ד' וז"ל שואלין ודורשין בהלכות הפסח קודם לפסח שלשים יום וכתבו הרבה מהפוסקים שלשים יום דייקא ומתחילין מן יום הפורים וכו' ונ"ל הטעם עפ"י מה שכתב הרה"ק בעל חסד לאברהם וכו', והנה לדעתי תתבונן למה שלשים יום דייקא, כי הנה נצטוינו על מחיית עמלק ג' מצות ממנין תרי"ג, במחשבה (לא תשחח), בדבור (זכור בפה), במועשה (והיה בהניח תמוחה וכו'), הוא מחיית שיעור קומת הקליפה חב"ד (מחשבה) חג"ת (דיבור), נה"ם (מעשה) וכו', והנה בשלשים יום הם תש"ן שעות, בגימטריא ג' פעמים עמ"ק, ביטול שיעור קומתו בכל סטרוין, קומת המחשבה קומת הדבור קומת המעשה (כענין שיש באדם נפש רוח נשמה וכל אחד שיעור קומה שלימה) וכו', ובזה תתבונן אשר מתחילין לדרוש בהלכות פסח ביום הפורים דייקא יום מחיית עמלק, והנה מקובל בידינו קבלת הקדמונים עיין בתיקוני זהר וברעיא מהימנא אשר לעתיד ב"ב מלחמות עמלק ומחיייתו יהיה בערב חג הפסח, הרי שלך לפניך, ההתחלה ביום הפורים והסיום והגמור בערב פסח וכו', ובאלה הדברים יצדק נמי למה קבעו פורים באדר שני דמיסמך גאולה לגאולה עדיף, דהיינו התחלת הגאולה מתחלת בפורים עד חג הפסח שיוצאין לגמרי לחירות, וניחא נמי מה שאמרז"ל דקורין פרשון זכור בשבת שקודם פורים להקדים זכירה לעשיה, וקשה איזה עשיה אנחנו עושים כעת בעמלק, אבל העשיה הוא שמתחילין אנחנו ביום הפורים להניע רגל מתוך המרכבה טמאה ולהתקרב אל הקודש, והוא הטעם שאמר בתיקו"ז וברעיא מהימנא אשר מחיית עמלק ב"ב יהיה בערב פסח, הבן הדבר. עכ"ל. הרי מבואר דאין המחייית עמלק דוקא בפורים, אלא הוא "מפורים ואילך עד פסח".

והנה לכאורה פשוט דהענין נתקיים ביותר אם מתבוננים בכ"ז, וא"כ יש להמשיך להתבונן בזה בהמשך האי תקופה מפורים עד פסח, ולא "לשכוח" ח"ו מכל ההתבוננות דפורים.

פר"ח ריש הלכות פסח) שבת שקודם פורים הוא שבת זכור שקורין בו פ' זכור והנה איתא שם (בפסיקתא שם סוף פיסקא איתא אמר הקב"ה בני אין לכם אלא להיות קורין פ' עמלק לפני בכל שנה ובעלה אני עליכם כאלו אתם מחיתם שמו מן העולם) אם קורין פ' זכור אמר הקב"ה מעלה אני עליכם כאלו מחיתם אותו ועמלק הוא טומאת הקליפה היותר קשה כידוע עפ"י מה דאיתא שבכל שבת ושבת נגזר בשמים ממעל מה שיצא מכח אל הפועל בשבוע הבאה נמצא שכל דבר שתהי' בימי השבוע כבר הי' בשבת העבר בכח ובימי החול אח"כ בשבוע הבאה יצא אל הפועל כמו שמצינו ששבת קודם ר"ח מברכין החודש ומתפללין עליו ושבת קודם יוה"כ"פ הוא שבת שובה ושבת קודם ת"ב שבת חזון שמתאבלין בו הרבה ואין לובשין בו בגדי שבת ובשבת שלפני פסח הוא שבת הגדול שכל מה שיארע בשבוע הבאה כבר נגזר בכח בשבת העבר וכו' והנה איתא שר"ת "מגלה" הוא ל'העביר ג'לולים מן ה'ארץ שאז בימי הפורים הי' מלחמת עמלק שכל הנהרגים ב"ג אדר ובי"ד בו בשושן עמלקים היו ושבת קודם הפורים הוא פ' זכור שבו בכח כל נס פורים ואם אנו קורים פ' זכור שהוא פ' עמלק מעלה הקב"ה עלינו כאלו מחינו אותו ובליל פורים שאז מתחילין השלשים יום קודם הפסח לאט לאט מתחילין לצאת מעמקי הקליפות עד גמור ליל ארבעה עשר שבדקין את החמץ ומבטלין אותם לגמרי ובליל פסח אנו בני חורין לגמרי כדכתיב ואותנו הוציא משם שבכל שנה ושנה מתעורר אותו הדבר למעלה ואותנו הוציא מאותן הטומאות וכו' וזה זכרון משלי אפר אם אתם מזכירין שתי הזכרונות זכור ולא תשכח שמעלה אני עליכם כאלו מחיתם אותו הרי אתם נגאלין ואם לאו לגבי חומר גביכם שמחזיר אני אתכם לשעבוד מצרים שאין כאן מחיית עמלק ואין כאן אתחלתא דגאולה בפורים ולא גמור גאולה בפסח משא"כ אם יש אתחלתא אז הכל טוב מסמך גאולה לגאולה מפורים לפסח שיוצא לחירות ונגאל בקרוב במהרה

עיין במס' מגילה דף ע"א דאיתא איתמר פורים שחל להיות בערב שבת רב אמר מקדימין פרשת זכור ושמאל אמר מאחרין רב אמר מקדימין כי היכי דלא תיקדום עשיה לזכירה ושמאל אמר מאחרין אמר לך כיון דאיכא מוקפין דעבדי בחמיסר עשיה וזכירה בהדי הדדי קא אתיין. הרי מפורש בהאי סוגיא דפורים קשור למחיית עמלק, אולם ראינו בשבוע שעבר בעז"ה שיש מקורות דאין המחייית עמלק דוקא בפורים, אלא הוא "מפורים ואילך", דעיין בספר חסד לאברהם מעין ב' נהר נ"ז דאיתא וז"ל בכל שנה ושנה שלשים יום קודם הפסח הש"י עושה להם לישראל משא פנים ברוב חסדיו, ומתחיל להוציא נפשות מהיכלות הטומאה מעט מעט שיעור חלק אחד משלשים בכל לילה, באופן שבליל ביעור חמץ כל פושעי ישראל עומדים בפתח היכל החיצון מהני שיעור חלק אחד משלשים משיעור הכמות שהיו נכנסים ליל שלשים ואחת קודם הפסח, ובליל פסח אינם נכנסים כלל ועיקר וכולם פטורים ובני חורין, וגזרה חכמתו יתברך להיות חירות נפשות בשלשים יום מעט מעט שלא ירגיש סמא"ל כל כך צער ולא יקטרג. עכ"ל. ועיין בספר תורת משה לחת"ס פרשת זכור דאיתא וז"ל זכור את אשר עשה לך עמלק, ודרשינן זכור בפה שמצוה לקרותו בפה (מגילה דף יח ע"א), והנה איתא בפסיקתא זכרונכם משלי אפר לגבי חמר גביכם (פסיקתא רבתי פ' זכור) מדבר כנגד ישראל שאמרו להם הקב"ה אני מצוה אתכם שתהיו מזכירים שני זכרונות שנאמר זכור את אשר וגו' תמוחה את זכר עמלק וגו' הרי שנים אלא הו יודעים שאם אין אתם עתידים להיות זכורים אותם וקוראין בכל שנה אני מחזיר אתכם לשעבודן של מצרים לגבי חומר גביכם כענין שנאמר בחומר ובלבינים הו זכור את אשר עשה לך והוא תמוה מאוד וי"ל דהנה ידוע דשלשים יום קודם הפסח שואלים ודורשים בהל' פסח והקב"ה מוציא כל השלושים יום דקודם פסח את הנשמות נשמת ישראל מעמקי הקליפות מטומאת מצרים כדאיתא בספרים ובפורים מתחילין השלשים יום (יעיין

מהות הקשר בין פרשת החודש וראש חודש ניסן

ובשבתות בכל מועדי בית ישראל הוא יעשה את החטאת ואת המנחה ואת העולה ואת

התרומה הזאת לנשיא בישראל, ועל הנשיא יהיה העולות והמנחה והנסך בחגים ובחדשים

עיין בתחילת ההפטרה לפרשת החודש (יחזקאל מ"ה) דכתיב "כל העם הארץ יהיו אל

השלמים לכפר בעד בית ישראל, כה אמר ד' אלקים בראשון באחד לחדש תקח פר בן בקר תמים וחטאת את המקדש". הרי דהקרבת הראשון שהוזכר שהנשיא יביא יהי בר"ח ניסן. ועיי"ש ברד"ק דאיתא וז"ל בראשון זה חדש ניסן שהוא חדש הגאולה שבו נגאלו ישראל ממצרים ובו עתידין להגאל לעתיד, באחד לחדש יחנכו את המזבח בקרבנות כמו שאמר למעלה ואמר קרבן הכהנים שיקריבו פר כמו שאמר למעלה ושנה אותו הנה להשלים הענין ולומר באיזה יום יעשוהו, וזה הפסוק ראה לרבי יהושע שבניסן עתידים להגאל שאם תהיה הגאולה בתשרי איך יניחו מלהקריב במזבח עד ניסן הבא אחריו ומלחטא ומלכפר את הבית, ומה שאמר בניסן עתידין להגאל לא שיצאו מהגלות בניסן אלא קודם ניסן יצאו ויעלו עד שבאחד בניסן יהיה בנין הבית נשלם ויחנכו המזבח באחד בניסן וכן עשו במשכן באחד בניסן החל אהרן לעבוד במזבח אלא שקדמו לו שבעת ימי המלואים ששמש בהם משה ואפשר גם כן הנה כי מה שזכר למעלה יהיו שבעת ימי מלואים וביום השמיני שיהיה אחד בניסן יהיה זה הקרבן שאמר עתה וגם באותו יום יזו על המזבח ועל פנות העזרה. עכ"ל. הרי מבואר דה"גאולה" תהיה בר"ח ניסן, דבר"ח ניסן יתחילו להקריב קרבנות על המזבח החדש. והנה הרד"ק כתב דהא דה"גאולה" תהיה בא' בניסן ע"י הקרבת הקרבנות על המזבח החדש היינו דומיא דמשכן. ועיי' במס' סופרים פרק כ"א דאיתא מפסיקים לפורים כמנהג רבותינו שבמערב להתענות שלשה ימי צום מרדכי ואסתר פרודות ולאחר פורים שני וחמישי ושני, ולמה אין מתענין אותן בחדש ניסן מפני שבאחד בניסן הוקם המשכן וי"ב נשיאים הקריבו קרבנם ליי"ב יום יום לכל שבט ושבט וכל א' היה עושה ביומו י"ט וכן לעתיד לבא עתיד המקדש להבנות בניסן לקיים מה שנאמר אין כל חדש תחת השמש, לפיכך אין אומרין תחנונים כל ימי ניסן ואין מתענין עד שיעבור ניסן. הרי נראה מהמס' סופרים להדיא כהרד"ק, דהגאולה תהיה בא' בניסן על ידי הקרבת הקרבנות על המזבח בא' בניסן דומיא דהמשכן.

הנה העירוני דלכאורה קשה על דברי הרד"ק, דהא במס' ר"ה דף יא ע"ב איתא רבי יהושע אומר בניסן נגאלו בניסן עתידין ליגאל, ולכאוי משמע דהגאולה שעתידין ליגאל תהיה דומיא להגאולה שנגאלו, והגאולה שנגאלו לא היתה בר"ח ניסן אלא בט"ו ניסן. וי"ל דאף דהגאולה נגמרה בט"ו ניסן אבל התחלת הגאולה היתה בראש חודש, (בהגדה של פסח אומרים "יכול מראש חודש וכו'") ופי' הרשב"ם "יכול מראש חודש משום שבו התחילה הגאולה", וכ"ה בפירוש ההגדה להכל בו, וא"כ גם לעתיד לבא י"ל להתחלת הגאולה תהיה בראש חודש ניסן ע"י הקרבת הקרבנות.

אלא דצ"ב דאיפה חזינן דהתחלת הגאולה במצרים היתה בראש חודש ניסן. וי"ל דאמירת "החודש הזה לכם ראש חדשים" היא היתה התחלת הגאולה, דבאמירה זו כלל ישראל עלו

להיות למעלה מן הטבע (ב"החודש הזה לכם" מונח שיש לכלל ישראל שליטה על הבריאה דע"י הקידוש החודש ועיבור השנה שלהם הבתולות חוזרות), וזהו עיקר ענין הגאולה דכלל ישראל יצאו משליטת מצרים וכל מערכת הטבע וכל ענייני עוה"ז להיות עם ד'. ועיי' בשיח יצחק להגריא"ח ז"ל ח"ב דרוש לפרשת בשלח דאיתא וז"ל ומועתה תשוב ותראה עוד ענין נפלא, במ"ש שמאז שיצאו ישראל ממצרים ונבחרו לו יתברך לעם, אז נשרשו ישראל ונכנסו ברשות השכינה הנהגה העליונה, השולט על כל דרכי הטבע וכו', וזה התחיל בחצי ליל ט"ו של ניסן, שהחודש הזה הוא ראשון לישראל, שאף ע"פ שהעולם נברא בתשרי, שלכן תשרי התחלת השנה, אינו אלא בסודו הטבעי, שנברא כך מתחילה, אבל מניסן היה התחלת סדור הבריאה ע"י השגחה נבדלת ע"פ התורה והמצוות, שלכן מלכי ישראל מניסן מנינן, ומלכי אומות העולם מתשרי, ולכן כתיב "החודש הזה לכם ראש חדשים", שבו היה התנשאות רא"ש של ישראל וביטול כח הנחש וכו' כמ"ש "הוא ישופך ראש", וחצי ליל ט"ו, אז תכלית עלית הלבנה בגובה הרום ותכלית מילואה באמצע החודש, שזה מורה על התנשאות וכו'. עכ"ל. הרי מבואר מדבריו דאמירת החודש הזה לכם הבדיל כלל ישראל משאר אומות העולם. (ומבואר בדבריו כנ"ל דענין זה מתחיל מר"ח ניסן ולא מאמצע החודש, דהא הוא ביאר בזה למה מלכי ישראל מונין מניסן, ומבואר בראש השנה דף ב' דהראש השנה למלכי ישראל הוא בא' ניסן ולא בט"ו ניסן).

וא"כ י"ל דזהו סדר הקריאה וההפטרה דפרשת החודש. דבקריאת התורה מזכירים "החודש הזה לכם" שזה היתה התחלת הגאולה במצרים, ובהפטרה מזכירים "בראשון באחד לחדש תקח פר בן בקר תמים וחטאת את המקדש" שזהו הגאולה לע"ל. (והוא כמו בכל מקום, דהתורה מדברת על מה שאירע והנביא מדבר על מה שיהי' בב"א).

הנה לפ"ז נמצא דאין "פרשת החודש" רק להשמיע דיני קרבן פסח או לקדש ראש חודש ניסן, אלא הוא התעוררות לגאולה, והתעוררות להיסוד דבניסן נגאלו בניסן עתידין להגאל.

ולכאוי א"ש לומר כן, דעיי' ביוצרות לפרשת החודש (לברכות קר"ש מובא בסידור אוצר התפילות) שמתחילים "אות זה החודש אצת מכל לקדש ובו ישע לחדש" ופי' באוצה"ת וז"ל בשביל האותות שהיו ביציאת מצרים שנעשו בזה החודש לפיכך נטל העטרה להיות מקודש מכל החדשים דהיינו שיהיה ראש לחדשים מכל לקדש שהוא מקודש קודם וכו' אצת כמו מהרת ובו ישע לחדש כך יחדש לנו גאולה לעתיד בחודש ניסן. עכ"ל. וכן עיי' בתחילת הקרובות לחזרת הש"ץ שהפייטן מיירי בהא דעת הגאולה הגיע במצרים, ומסיים הברכה הראשון "כסף ודפק בפתחי ישנה לחפשה בראשון לחדשי השנה לי עוד תגנון בפסוח וגנון בגונן לבנון במגנת ינון" ופי' באוצה"ת וז"ל נכסף לגאלנו ודפק על פתחי ישראל להערים משנתם, לחפשה

לקרא לה דרוו וחופש, לי עוד תגנון עודך עתיד להגין עלי לע"ל, בפסח וגנון עש"ה גנון והציל פסוח והמליט, בגונן לבנון כאשר תגן על בהמ"ק העתיד להבנותך במגנת ינון בישועת המשיח ששמו ינון (סנהד' צח ע"ב). עכ"ל.

ושו"ר בכמה מקומות ביוצרות דלא רק מבואר הענין דבניסן נגאלו בניסן עתידין להגאל, אלא גם מבואר דהוא ענין הקשור במיוחד דוקא לר"ח ניסן וכמוש"כ ע"פ המס' סופרים והרד"ק, דהכי איתא שם "הדום מרג נזיד עדש כהיום הזה יחדש בגודש ונוביל שי בקודש בראשון באחד לחודש" ופי' באוצה"ת וז"ל ביהמ"ק שהוא הדום רגליו של הקב"ה החריבו עשו שמכר בכירתו בעד זיד עדשים, כהיום הזה יחדש כמ"ד בניסן נגאלו בניסן עתידין להגאל, בגדש ביותר שלמות מאשר לפניו מלשון התלמוד (ב"ב פח ע"ב) למחוק לא ידגוש. עכ"ל. ועיי"ש להלן דאיתא "קדש בראשו ושלישו חציו ורבו, לשמור לקדש לקחת לחג לקצור ולגמור, רשם (באוצה"ת הביא להגיה 'ראשו') בכל דור שמור הוא לרוב על חמור שמירת שלישו בירדן עמדה שלהבת חציו שאון פול השמידה תשועת קצירו ימיני העמידה" ופי' באוצה"ת וז"ל החדש הזה הוכן ונתקדש בראשו ושלישו ובחציו וברובו, לשמור להיות שמור לדורות לקדש תחילת החודש לקחת שה לקרבן פסח לחג בקר לחגיגה לקצור קצירת העומר ולמור כל החודש בקדושה ע"י ב"י בטוא"ח סי' תכ"ט בד"ה והכי איתא וארבעה זמנים הללו הולך הפייטן ומפרש, ראשו בכל דור כן הגיה הגאון ר' חיים ברלין וכו' ונכון וקאי על ראשו דלעיל מהו קודש בראשו שהוזמן לביאת המשיח שנא' בו עני ורוב על חמור שמירת שלישו בירדן עמדה מה שאמרנו למעלה ושלישו לשמור דבר זה נתקיים בירדן שהעם עברו את הירדן בעשור לחודש הראשון וכו'. עכ"ל. ועיי' שם ב"סילוק" דאיתא "לחדש קרבי ויצמיח צמח נקוב שבעה ואתו יהו רועים שבעה ויחדשו לאום דברים שבעה ויתכסה מהם שבעים שבעה [רש"י בדניאל (י"ב:י"ב) גרס כאן שבועים ששה] וישוב ויגלה לעם קדושים אשר עמו יהו מקדשים ולא לעדרי צאן קדשים עד קץ ששה חדשים (ולא יתגלה לכל ישראל עד סוף ו' חדשים מתשרי עד ניסן כי אם לקדושים אשר בארץ) עד בא ראשון לראשי חדשים ואז יראה לעדת קדושים הנשואים מעול קדשים (מעולם של בני מלכות הרביעית) ויראה למו אותות חדשים לחדש שמים החדשים למשוך קודש קדשים לפתוח דלת לקדושים בשבתות ובחדשים ואז יצוה חודש עבודת חודש מה להעלות בראש כל חודש ועבודת ראשון כל חודש, היא תקדים תחלה לכל חודש כי כמו היה ראש לכל חודש, כן יהיה ראש לכל חודש ותעשה בו חדשה לבראת ארץ חדשה להנתן דעה חדשה לכרות ברית חדשה להבראות ברית חדשה להתחדש רוח חדשה להוביל בו שי מנחה חדשה". הרי חזינן מכל הני מקומות דר"ח ניסן הוא מיועד לגאולה ושבשבת פרשת החודש יש התעוררות להענין הזה.

הצד שיש להבלי שיטה אחרת בכל הנ"ל

הנה לענין עצם הקושיא הנ"ל דאין יסוד הנ"ל שהגאולה תהי' בר"ח ניסן מתאים עם המבואר במס' ר"ה דף יא ע"ב, עוד יש לצדד בזה שיש מחלוקת בין הבבלי והמס' סופרים, דרק המס' סופרים והיוצרות סוברים דהגאולה היתה ותהיה בא' ניסן אבל הבבלי אינו סובר יסוד זה. ועי' בהמשך הגמ' שם בר"ה דאיתא רבי יהושע אומר בניסן נגאלו בניסן עתידין ליגאל מנלן אמר קרא ליל שמוזרים ליל המשומר ובא מששת ימי בראשית, הרי מבואר דהגאולה תהיה בליל ט"ו ניסן.

ועי' בר"ה דף ל' דאיתא דמיבני אימת אילימא דאיבני בשיתסר הרי האיר מזרח התיר אלא דאיבני בחמיסר מחצות היום ולהלן לשתי' דהא תנן הרחוקין מותרין מחצות היום ולהלן לפי שאין בית דין מתעצלים בו לא נצרכא דאיבני בחמיסר סמוך לשקיעת החמה אי נמי דאיבני בליליא. הרי מבואר דבנין הבית יכול להיות בט"ו או ט"ז ניסן, ומשמע דאין יסוד דבנין הבית יהיה סמוך לראש חודש ניסן. (וי"ל דהגאולה תהיה בליל ט"ו, ואח"כ, או יום או יומיים, יהא בנין בהמ"ק).

אלא דקשה דאם הבבלי אינו סובר דלע"ל יקריבו הקרבן הראשון בר"ח ניסן א"כ מהו הפירוש בהפסוק הנ"ל ביחזקאל. והאמת יורה דרכו, דעיין במס' מנחות דף מה ע"א דאיתא כה אמר ד' אלקים בראשון באחד לחודש תקח פר בן בקר תמים וחטאת את המוקדש חטאת עולה היא אמר רבי יוחנן פרשה זו אליהו עתיד לדורשה רב אשי אמר מילואים הקריבו בימי עזרא כדרך שהקריבו בימי משה תניא נמי הכי רבי יהודה אומר פרשה זו אליהו עתיד לדורשה אמר לו ר' יוסי מילואים הקריבו בימי עזרא כדרך שהקריבו בימי משה אמר לו תנוח דעתך שהנחת דעתך. [פרש"י אליהו עתיד לדורשה דעד שיבא אליהו ויפרשה לנו אין אנו יודעים לדורשה, רב אשי אמר אני אפרשה מילואים הקריבו והך נבואה דיחזקאל על בית שני נתנבאה שהקריבו מילואים וכי היכי דהקריבו מילואים דמשה בשמיני ידהו דהוה ר"ח כדאמר' במס' שבת (דף פ"ז) בראשון באחד לחדש ותנא אותו היום נטל עשר עטרות כו' והקריב עגל בן בקר לחטאת הכא נמי הקריב פר בר"ח.] הרי דהבבלי סובר דלפי ר' יהודה (ור' יוחנן) באמת לא יודעים מהו הפירוש בהאי פסוק ולפי ר' יוסי (ורב אשי) האי פסוק נתקיים בימי עזרא.

הנה כיון דהבבלי אינו סובר דהגאולה היא בר"ח ניסן א"כ לכא' פשוט מאד דאין לומר דהיסוד דקריאת פרשת החודש הוא התעוררות על הגאולה, דאם אין ראש חודש יום הגאולה איפה מונח בפרשה זו התעוררות על הגאולה. [לפי דברי רש"י הנ"ל במנחות ופשוטות לשון הגמ' שם דהפסוק הנ"ל ביחזקאל קאי על בית שני ולא על לע"ל, א"כ נמצא דפרשת חודש בין הקריאת התורה ובין הפטרה מיידי במה שאירע ולא במה שעתידי להיות, וא"כ א"ש לומר דהבבלי אינו סובר דיסוד קריאת פרשת החודש הוא התעוררות על הגאולה.]

והנה אפשר דהבבלי אזיל בזה לטעמיה. דעיין ברש"י במס' מגילה דף כט ע"א דאיתא וז"ל ברביעית החודש הזה לכם ששם פרשת הפסח. עכ"ל. הרי דרש"י נקט דיסוד קריאת פרשת החודש אינו מחמת היסוד דהחודש הזה לכם אלא מחמת כל המשך הפרשה דהוא הלכות פסח. ולפ"ז לכא' א"ש מאד לומר כמו שראיתי במפרשים דהשוורש לקריאת הלכות הפסח בראש חודש הוא ע"פ הגמ' בבבלי במס' פסחים דף ו', עיי"ש דאיתא שואלין ודורשין בהלכות הפסח קודם הפסח שלשים יום רבן שמעון בן גמליאל אומר שתי שבתות מאי טעמא דתנא קמא שהרי משה עומד בפסח ראשון ומזהיר על הפסח שני שנאמר ויעשו בני ישראל את הפסח במועדו וכתוב ויהי אנשים אשר היו טמאים לנפש אדם ורבן שמעון בן גמליאל אמר לך איידי דאיירי במילי דפסחא מסיק להו לכל מילי דפסחא מאי טעמא דרבן שמעון בן גמליאל שהרי משה עומד בראש החדש ומזהיר על הפסח שנאמר החדש הזה לכם ראש חדשים וכתוב דברו אל כל עדת ישראל לאמר בעשר לחדש הזה ויקחו להם איש שה לבית אבת וגו' ממאי דבריש ירחא קאי דילמא בארבעה בירחא או בחמשה בירחא קאי אלא אמר רבה בר שמי משמיה דרבינא מהכא וידבר ה' אל משה במדבר סיני בשנה השנית בחדש הראשון וכתוב ויעשו בני ישראל את הפסח במועדו הכא נמי ממאי דבריש ירחא קאי אמר רנב"י אתיא מדבר במדבר כתיב הכא במדבר סיני וכתוב התם וידבר ה' אל משה במדבר סיני באהל מועד באחד לחדש השני מה להלן בראש חדש אף כאן בראש חדש. וי"ל דכמו שמשא רבינו עמד בר"ה והיה מזהיר על הפסח הוא הדין דאנו עומדים בראש חודש ומזהירים על הפסח. וזהו יסוד קריאת פרשת החודש "להזהיר על הפסח".

והנה י"ל דדוקא בדעת הבבלי אפשר לומר דיסוד קריאת פרשת החודש הוא להזהיר על הפסח דהא הבבלי (בפסחים דף ו' כנ"ל) סובר שיש דין דדורשין בהלכות פסח ל' יום (או שתי שבתות) לפני החג. אבל עיין בירושלמי בריש פסחים דמבואר דדוקא בבית הועד יש דין דשואלין ל' יום קודם החג אבל אין דין לדורש לעם ל' יום קודם. (הפוסקים באו"ח סי' תכ"ט העירו בזה). וא"כ לפי הירושלמי בע"ש שיש יסוד אחר בקריאת פרשת החודש לכל העם, וי"ל דהירושלמי סובר כהמס' סופרים, וס"ל דקריאת פרשת החודש הוא התעוררות על הגאולה.

והנה עיין בבבלי במס' מגילה דף כט ע"ב דאיתא על השקלים מנלן אמר רבי טבי אמר רבי אישיה דאמר קרא זאת עולת חודש בחדשו אמרה תורה חדש והבא קרבן מתרומה חדשה וכיון דבניסן בעי אקרובי מתרומה חדשה קדמינן וקרינן באחד באדר כי היכי דליתו שקלים למקדש כמאן דלא כרשב"ג דאי רשב"ג האמר שתי שבתות דתניא שואלין בהלכות הפסח קודם לפסח שלשים יום רשב"ג אומר שתי שבתות אפילו תימא רשב"ג כיון דאמר מר בחמשה עשר בו שולחנות יושבין

במדינה ובעשרים וחמשה יושבין במקדש משום שולחנות קדמינן וקרינן. הנה בפשוטו מבואר בבבלי דקוראים פרשת שקלים משום הדין דדורשין ל' יום קודם זמן נתינת השקלים להחכמים (או ט"ו יום קודם זמן נתינת השקלים). אבל עיין בירושלמי במגילה (פ"ג ה"ד) דאיתא ר"ח אדר שחל להיות בשבת קורין פרשת שקלים וכו' גמ' ר' לוי בשם ר"ש בן לקיש צפה הקב"ה שהמן הרשע עתיד לשקול כספו על ישראל אמר מוטב שיקדום כספן של בני כספו של אותו רשע לפיכך מקדימין וקורין בפרשת שקלים. הרי דלהירושלמי אין קוראים פרשת שקלים כדי לדרוש הלכות שקלים, אלא קוראים פרשת שקלים כדי לקיים הענין דשקלים קודם לשקלי המן. ועיין במס' סופרים פכ"א ה"ד דאיתא אבל להזכיר (תענית) בציבור אסור עד שיעבור ניסן, ובאחד באדר משמיעין על השקלים ולמה באחד באדר שהיה צפוי וגלוי וידוע לפני מי שאמר והיה העולם שיהיה המן עתיד לשקול על ישראל לפיכך הקדים ואמר למשה (שהיו ק') שקלי ישראל קודמין להמן וצריכין ישראל לתת שקליהם לפני שבת זכור. ובפשוטו מבואר דהמס' סופרים סובר כהירושלמי בטעם קריאת פרשת שקלים.

וי"ל דהבבלי לעומת הירושלמי והמס' סופרים אזלי לטעמיהו, דהבבלי סובר דיסוד קריאת ד' פרשיות הוא "השמעה לפני עשיה", בשקלים משמיעים על השקלים ובהחודש משמיעים דיני קרבן פסח. (ואף דלית לן אפשרות לקיים הני הלכות בזה"ז אפ"ה עושים השמעה זכר למקדש שהיה לנו אפשרות לקיים הני דינים.) אבל הירושלמי והמס' סופרים סוברים שיש התעוררות מיוחדת בקריאת הני ד' פרשיות, בשקלים יש התעוררות על נתינת שקלים ועי"ז מקדימם שקלינו לשקלי המן, ובהחודש יש התעוררות על הגאולה.

ועיין בחק יעקב סי' תכ"ט דאיתא וז"ל וגם מה שמתמ" הב"ח על מנהגיני שאין אנו דורשין שלשים יום קודם פסח רק בשבת שלפני פסח שקורין שבת הגדול ע"ש שהאריך ובאמת לק"מ וכמ"ש הראב"ן פ"ק דמגילה והרוקח סי' רמ"א וכל בו סי' מ"ו ובתניא דלכך קורין פרשת פרה משום שאמרו חז"ל שואלין ודורשין בהלכות פסח שלשים יום מקודם ע"כ קורין פ' פרה הל' טומאה וטרה להזכיר שיעשה פסח בטהרה וכן בפ' החודש שהוא ענינו של פסח, הרי להדיא דיוצאין בקריאת פרשיות הללו וכ"ש בפיוטים שיש בהם הרבה דינים והלכות ומנהג של ישראל תורה היא. עכ"ל. הרי מבואר בכל הני פוסקים דקוראים פרשת פרה (ואומרים פיוטים) כדי לקיים ענין דדורשין בהלכות הפסח ל' יום (ובזה מזהירים העם על הלכות טהרה מטומאת מת כדי שיוכלו לעשות פסחיהם). והנה להנ"ל מוכח שיש להירושלמי והמס' סופרים ביאור אחר בהא דקוראים פרשת פרה. והאמת יורה דרכו, דבירושלמי במגילה (פ"ג ה"ה) באמת נראה שיש התעוררות מיוחדת בקריאת פרשת פרה, עיי"ש דאיתא בדין

הוא שתקדים החודש לפרה שבאחד בניסן הוקם המשכן ובשני נשרפה הפרה ולמה פרה קודמת שהיא טהרתן של כל ישראל. הרי מבואר דפרשת פרה היא "טהרתן של כל ישראל" ולאכא' משמע דהוי קיום טהרה של ישראל, ולא רק דרשא בעלמא על הלכות טהרה.

[הנה מהא דקיי"ל דלא אומרים תחנון בכל חודש ניסן לכא' מוכח דקיי"ל כהמס' סופרים, ודלא כהבבלי, וא"ש לומר כן דהא ראינו דבנוסח היוצרות שאנו אומרים מבואר כדעת המס' סופרים. אבל יש להעיר בזה, דהנה במס' סופרים

איתא וכו"ל ולמה אין מתענין אותן בחדש ניסן מפני שבאחד בניסן הוקם המשכן וי"ב נשיאים הקריבו קרבנם ליי"ב יום לכל שבט ושבט וכל א' היה עושה ביומו י"ט וכן לעתיד לבא עתיד המקדש להבנות בניסן לקיים מה שנאמר אין כל חדש תחת השמש, לפיכך אין אומרים תחנונים כל ימי ניסן ואין מתענין עד שיעבור ניסן. ומלשון המס' סופרים משמע שיש קשר בין הא דאין אומרים תחנון ואין מתענים בניסן להא שעתיד המקדש להבנות בניסן. אבל עיין בשו"ע או"ח סימן קל"א סעיף ז' דאיתא דאין אומרים תחנון בין יוה"כ"פ לסוכות, ועיי"ש בבבאור

הגר"א דאיתא ז"ל שאז נשלם בנין בהמ"ק כמ"ש בפ"ק דמז"ק. עכ"ל. ולפ"ז מבואר דאין אומרים תחנון בימי חנוכת הבית אף אם אינם הימים שיבנו בהם המקדש בעתיד. (אבל עיין בבבאור הגר"א בס' תרכ"ד שכתב ביאור אחר למה אין אומרים תחנון מיוה"כ"פ עד סוכות, עיי"ש.) ועיין גם בסימן תר"ע סעיף ב' ברמ"א. וא"כ י"ל דלא אומרים תחנון בחדש ניסן משום דבהני ימים היה חנוכת המשכן, בלי קשר להא דבעתיד יבנה המקדש בהני ימים. וא"כ אין הכרח מהא דלא אומרים תחנון בניסן דקיי"ל כהמס' סופרים והרד"ק דלא כהבבלי.]

ימי תחילת ניסן "ראשי חדשים"

עיין בשו"ע או"ח ס' תק"פ דאיתא ז"ל אלו הימים שאירעו בהם צרות לאבותינו וראוי להתענות בהם ואף על פי שמקצתם בראש חדש יש מי שאומר שיתענו בו וכו' באחד בניסן מתו בני אהרן, עכ"ל, ועיין בקונטרס פנינים יקרים תרס"א שהובא שאחד בא לפני הגר"א זצ"ל ושאלו מנין לקחו הפוסקים להתיר להתענות ברי"ח ניסן, ענה הגאון מנהג זה נרמז בפסוק החודש הזה לכם ראש חדשים חודש ניסן כולו יהי קודש כראש חודש ואין להתענות בו, אולם "ראשון הוא לכם" היום הראשון יהי לכם כחדשי השנה היינו כשאר ימות השנה ומותרים להתענות בו. עכ"ל.

הנה מבואר בדברי הגר"א דימי ניסן הם בבחינת "ראשי חדשים". ועיין גם בשל"ה הק' מסכת פסחים פרק נר מצוה (ו) דאיתא ז"ל החודש הזה לכם ראש חדשים ראשון הוא לכם לחדשי השנה, הנה יש כפל לשון בזה הפסוק, אמר שהוא ראש חדשים ואמר שנית ראשון הוא לכם וכו', דרך רמז נוכל לומר דהפסוק רמז החודש הזה לכם ראש חדשים, כלומר החודש כולו הוא ראשי חדשים, כי כל יום הוא כראש חודש, וכמו שכתב הטור סימן תכ"ט בשם מסכת סופרים, דאין מתענין בניסן מפני שבאחד בניסן הוקם המשכן, וי"ב נשיאים הקריבו קרבנם כו', נלע"ד מנהג טוב לקרות בכל יום ויום פרשת הנשיא של זה היום וכו' בקריאת הפרשה הוא מעורר קדושת היום. עכ"ל. ועיין גם בשל"ה הק' ספר שמות

פרשת בא דרך חיים תוכחות מוסר דאיתא ז"ל ופירשו המפרשים רמז המשנה אור ליי"ד בודקין את החמץ כו', כי ממשלת היצר הרע י"ג שנים ויום אחד קודם ביאת היצר טוב וכו', ואפשר כוונת הנשיאים להקריב בימים ההם קרבנותיהם הוא לזכר י"ג שנים של אדם השרוים בלא יצר טוב, על כן י"ב ימים קרבנותיהם, ויום י"ג אסרו חג של יום טוב שלהם, ואח"כ באור ליי"ד הבדיקה לאור הנר, על כן נרמז אח"כ בהעלותך את הנרות וגו' אל מול פני המנורה יאירו שבעת הנרות, והם שבעת ימי חג המצות, על כן נהגו בני ישראל לקבוע ימי חודש ניסן הללו להיות קדושים ולא חול, וזה רמז גם כן במה שנאמר החודש הזה לכם ראש חדשים, ראשון הוא לכם לחדשי השנה, דלכאורה הוא כפל, ועל דרך הפשט מדבר מעיבור החודש ומעיבור השנה, אמנם דרך רמז הודיע כי כל החודש כולו הוא כמו ראש חודש, ולא כשאר חדשים ראש חודש הוא מקודש ושאר ימי החודש הם חול, אמנם זה החודש כולו הוא כמו ראשי חדשים, כל יום הוא כמו ראש חודש. עכ"ל. הרי מבואר דכל יום מימי ניסן הוי כראש חודש.

ועיין בס' הלקח והליבוו להגדה של פסח דאיתא ז"ל כתיב בשמות פ"מ פ"ב "ביום החודש הראשון באחד לחודש תקים את משכן אהל מועד" ויש להבין אריכות הפסוק הול"ל בקיצור בא' לחודש הראשון ובאגרא דכלה פ' פקודי מבאר בדרך רמז ע"פ מה שמקובל אצל תלמידי הרבי

מלובלין זי"ע שאתן הי"ב ימים הראשונים דניסן ימי הקרבת הנשיאים המה כח כללי ליי"ב חדשי השנה כל יום רומז לחודש שלם וזכי הראות יכולים להתבונן בכל יום איזה מאורעות יהי בחודש אשר הוא נגד היום ההוא והרבי מלובלין זי"ע היה כותב ברוח קדשו בכל יום מה יהי בכל חודש ובאותו השנה שנתבקש בישיבה של מעלה בחודש אב לא כתב רק עד חודש אב ולפ"ז יום הראשון הוא נגד כל החודש הראשון וזה כונת הפסוק ביום החודש הראשון רצ"ל באותו יום שהוא נגד החודש הראשון היינו בא' לחודש שכולל כל החודש. עכ"ל. הרי מבואר שיש יסוד דהיי"ב ימי ניסן הם כמו ראש ושוש ליי"ב חדשי השנה.

וי"ל דזהו הפירוש בהא שראינו בדברי הגר"א והשל"ה דנרמז בפסוק דימי ניסן הם כראשי חדשים, דהם ראש ושורש לחדשי השנה. ואף דבדברי הגר"א והשל"ה הנ"ל מבואר שיש בחינת ראש חודש לכל חודש ניסן ולא רק ליי"ב ימים ראשונים, כנראה דלית בזה סתירה דהא מבואר בפוסקים באו"ח ס' תכ"ט שע"י שהי"ב ימים ראשונים הם ימים טובים זה גורם שרוב החודש יוצא בקדושה, נמצא דהיי"ב ימים ראשונים משפיעים על שאר החודש, וא"כ שפיר י"ל דבעצם רק יש ליי"ב ימים ראשונים בחינת ראש חודש, אלא שעל ידי שיש להני ימים בחינת ראש חודש ממילא גם שאר החודש הוי בקדושה, ושפיר יש לכל החודש בחינת ראש חודש. וא"ש.

גליון זה מוקדש
לע"נ הרב חיים משה אהרן בן הרב מרדכי אליהו זצ"ל
ולע"נ מרת מרים בת הרב שמעון ע"ה

אות לחופת
עימוד שהופך טקסט ליצירה
074041@gmail.com | 05276-74041

הפצה מרומים וחינוך ספרים
י. בלוי
עד הבית

החלוקה הגדולה של ספרי המחבר
בתי כנסת, בתי מדרש, כוללים וישיבות, ואוצר הספרים
זכאים לקבל ספרים בחינם, וללא עלות משלוח
המלאי מוגבל! הזריז נשכר!
לפרטים ניתן לפנות למוקד ההזמנות של י. בלוי
bloy.co.il • 054-856-40-33 • bloyseforim@gmail.com
כמו"כ ניתן לרכוש את הספרים בתשלום סמלי

לפניות, הארות, ולהרשמה לקבלת הגיליון מידי שבוע במייל
ניתן לפנות בכתובת: emekhashavua@gmail.com
או להשאיר הודעה במספר: (001)- 516-581-3597
או בפקס: 1532-5326259
לתרומות והנצחות אפשר לפנות להנ"ל